

ชื่อวิทยานิพนธ์	การใช้การแพทย์แผนไทยร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันในการดูแลครรภ์ กรณีศึกษา หมู่บ้านท่าไต้ อำเภอสระเคา จังหวัดสงขลา
ผู้วิจัย	นางสาวจุฑามาศ แซ่ลิ่ม ปีการศึกษา 2556
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพศาสตร์การพัฒนารองศาสตราจารย์ กิตติ ดันไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รศ.ศศิโส ชันติวรพงศ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร.จักรกริช อนันตศรีณย์

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การใช้การแพทย์แผนไทยร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันในการดูแลครรภ์กรณีศึกษา หมู่บ้านท่าไต้ อำเภอสระเคา จังหวัดสงขลาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสืบค้นองค์ความรู้ด้านการใช้แพทย์แผนไทย ของชาวบ้านหมู่บ้านท่าไต้ 2) เพื่อศึกษาการใช้แพทย์แผนไทยร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันในการดูแลครรภ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง แบบสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักในมุมมองที่ต่างมิติแล้วเสนอรายงานการวิจัย

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. องค์ความรู้การแพทย์แผนไทยของชาวบ้านหมู่บ้านท่าไต้ด้านการดูแลครรภ์ แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

1.1 ช่วงระยะเวลาตั้งครรภ์ สตรีตั้งครรภ์จะฝากท้องและคัดท้องกับหมอตำแย และจะปฏิบัติเกี่ยวกับความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ในเรื่องของการรับประทานอาหารและสมุนไพร การไหว้พระขอพรการทำบุญตักบาตร

1.2 ช่วงระยะเวลาหลังคลอด สตรีตั้งครรภ์หลังคลอดจะมีการอยู่ไฟหลังคลอด และจะมีการใช้สมุนไพรในการดื่มน้ำขณะอยู่ไฟ รับประทานอาหารบำรุงร่างกายและบำรุงน้ำนม มีการใช้สมุนไพรในการต้มอาบและพอกตัวขณะอยู่ไฟ

2. องค์ความรู้ทางการแพทย์แผนปัจจุบัน ที่ปฏิบัติในหมู่บ้านหมู่บ้านท่าได้ แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

2.2 ช่วงระยะเวลาตั้งครุฑ สตรีตั้งครุฑจะฝากท้องกับแพทย์แผนปัจจุบัน ส่วนการปฏิบัติตัวในระยะเวลาการตั้งครุฑก็จะเน้นรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ พักผ่อนให้เพียงพอ และออกกำลังกายอย่างพอเหมาะ

2.2 ช่วงระยะเวลาหลังคลอด สตรีหลังคลอดจะมีการตรวจร่างกายหลังคลอด และจะเน้นรับประทานอาหารที่มีประโยชน์หลักโภชนาการ และจะรับประทานยาบำรุงและที่สำคัญ สตรีหลังคลอดจะต้องทำจิตใจให้สบายเพื่อสุขภาพจิตที่ดีของสตรีหลังคลอด

3. การใช้การแพทย์แผนไทยร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันในการดูแลครรภ์ของหมู่บ้านท่าได้ ซึ่งการแพทย์ทั้ง 2 ระบบนี้ชาวบ้านหมู่บ้านท่าได้ยังคงใช้คู่กันมาตั้งแต่อดีตแม้ว่าในระยะหลังการแพทย์แผนไทยจะถูกแทนที่ด้วยการแพทย์แผนปัจจุบัน แต่การแพทย์แผนไทยก็ยังไม่สูญหายไปจากสังคมไทย เนื่องจากยังเป็นที่ต้องการเพื่อใช้ในการรักษา ดูแลสุขภาพของคนไทยส่วนหนึ่ง

Thesis Title	The Co-application of Thai Medical Practices and Medical Sciences in Pregnancy Cares: A Case Study of Moo Baan Thato, Amphur Sadoa, Songkhla Province	
Researcher	Miss. Jutamart Sae Lim	Academic year: 2013
Degree	Master of Arts in Development Strategy	
Advisor	1. Assistant Professor Kitti Tanthai 2. Associate Professor Sodsai Khantiworaphong 3. Dr.Jakkrit Anantasaran	

Abstract

The 2 objectives of the study on ‘The Co-application of Thai Medical Practices and Medical Sciences in Pregnancy Cares: A Case Study of Moo Baan Thato, Amphur Sadoa, Songkhla Province’ were 1) to trace back to the knowledge of Thai Medical Practices in Moo Baan Thato, 2) to study the co-application of Thai medical practices and Medical Sciences in pregnancy cares. The research methodology included Unstructured Interview Form. Non-Participant Observation. In-depth Interview for negative cases and presented in descriptive report.

The findings revealed as follows:

1. The 2 phases of Thai medical practices in pregnancy cares in Moo Baan Thato were
  - 1.1 a pregnant period: a pregnant woman went to a midwife to be under her care and practiced Thai medical ways of caring, for example, womb massage, food consumption and making merits such as prayer, offering alms to monks and etc.
  - 1.2 a period after birth giving: a mother had to be on fire for a few days, to consume herbal food and drinks to nurture milk, to mask and to bath in herbal water.
2. The 2 phases of Medical Sciences practices in pregnancy cares in Moo Baan Thato were
  - 2.1 a pregnant period: a pregnant woman went to a physician and be under her/his care and practiced medical sciences ways of caring, for example, to consume nutrition food, to take exercises and proper resting.
  - 2.2 a period after birth giving: a mother had to take a physical recheck, to consume nutrition food and needed medicines, to take care of mental and spiritual health.

(4)

3. The co-application of Thai medical practices and Medical Sciences in pregnancy cares in Moo Baan Thato were practiced up to now even though Thai medical practices was less popular but it still had its role as an alternative health care for a numbers of people in Moo Baan Thato.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความสามารถของ รองศาสตราจารย์กิตติ ดันไทย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สดใส ชันติวรพงศ์ และ ดร.จักรกริช อนันตศรีณย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาสละเวลาในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบ เสนอแนะแก้ไข เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ได้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณนางทองดี รวยลาก และนางสุกัญญา สุวรรณชนะนะ หมอตำแย ที่ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณนางโฉม คชาบาล นางศิริรัตน์ ศรีสว่าง นางอภิวัน แสงพลสิทธิ์ และนายมุฮัมมะฮะฮะอูดี และปายัง แพทย์แผนปัจจุบันที่ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณสตรีตั้งครรภ์และสตรีที่เคยผ่านการตั้งครรภ์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณคุณคุณธรรณิส ทองชูช่วย ที่คอยช่วยเหลืองานวิจัยและให้คำปรึกษามาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย และกัลยาณมิตรทุกท่าน ที่ไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้หมด ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดาผู้ล่วงลับไปแล้ว และขอบพระคุณมารดา ผู้ที่คอยให้การช่วยเหลือทางด้านค่าใช้จ่าย และคอยอบรมดูแล ให้ความเมตตา และคอยสนับสนุนเป็นกำลังใจด้วยดีมาตลอด

คุณค่าและประโยชน์ที่ผู้วิจัยได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแด่ บิดามารดา และครูอาจารย์ ตลอดผู้มีพระคุณทุกท่าน

จุฑามาศ แซ่ถิ่ม

มีนาคม 2556